

DANIEL

3-4

God redt trouwe dienaren uit het vuur en
vernedert de hoogmoedige Nebukadnezar.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/daniel/3-4

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Nebukadnezars gouden beeld	3 min	4
2	Waarom Daniël afwezig is	2 min	5
3	Het bevel om het beeld te aanbidden	3 min	6
4	De drie vrienden weigeren te buigen	3 min	8
5	Trouw aan God zonder voorwaarde	2 min	10
6	De drie vrienden in de vuuroven	4 min	11
7	De vierde man in het vuur	4 min	13
8	Ongedeerd door het vuur	2 min	15
9	Nebukadnezar eert hun God	4 min	17
10	Nebukadnezars tweede droom	3 min	19
11	De droom van de omgehakte boom	2 min	20
12	Daniël verklaart de droom	2 min	22
13	God waarschuwt de hoogmoedige koning	3 min	24
14	Nebukadnezar verliest zijn verstand	3 min	26

15	Herstel door erkenning van God	2 min	28
16	Poëzie en documentvorm in Daniël 4	2 min	29
17	De vogels in de mosterdzaadgelijkenis	4 min	30
18	Vogels als positief Bijbels beeld	4 min	32
19	De boom als beeld van Gods Koninkrijk	2 min	34
20	Gods Koninkrijk biedt beschutting	3 min	35
	Om verder te lezen		36

1

Nebukadnezars gouden beeld

Daniël hoofdstuk 3.

Koning Nebukadnezar maakte een gouden beeld, waarvan de hoogte zestig el was, en zijn breedte zes el. Hij richtte het op in het dal Dura, in het gewest Babel. En koning Nebukadnezar stuurde een boodschap om de stadhouders, de machthebbers, de landvoogden, de raadsheren, de schatbewaarders, de rechters, de magistraten en al de autoriteiten van de gewesten te verzamelen, om naar de inwijding van het beeld te komen dat koning Nebukadnezar had opgericht.

DANIEL 3:1-2

Er wordt ons niet verteld wat hem ertoe bracht dit beeld te maken, maar het is heel verleidelijk om te vermoeden dat het was gemodelleerd naar het beeld in zijn droom. Misschien was dat niet zo. Misschien was dit iets wat daar volkomen los van stond. Het maken en aanbidden van beelden was onder heidenen heel gebruikelijk, dus dat verband hoeft er niet te zijn. Aan de andere kant staat dit zo dicht bij de droom in het boek Daniël dat dit ons zeker aanmoedigt te denken dat hij misschien probeerde een beeld te maken zoals dat in de droom.

Het verschil is dat hij in de droom het hoofd van goud was, maar het hele beeld was niet van goud. Dit beeld is helemaal van goud. Als hij reageert op de droom die Daniël heeft uitgelegd, zegt hij misschien: 'Ik verwerp die profetie dat ik ooit vervangen zal worden. Ik ben het hele beeld. Er komt geen enkel koninkrijk na het mijne. Mijn koninkrijk is het laatste van allemaal. Het is helemaal van goud. Het is niet alleen het hoofd van goud, gevolgd door zilver, brons en ijzer.'

Het is enigszins speculatief om dit te opperen, maar het zou heel goed zo kunnen zijn. Het is ook speculatief om te opperen dat dit beeld een afbeelding van hemzelf was. Ook dat is niet ondenkbaar. Trouw aan hem zal blijken doordat mensen voor dit beeld buigen. Daarom is het heel goed mogelijk dat het een standbeeld van hemzelf was.

Hij was het hoofd van goud van het beeld in de droom, en het hoofd is datgene waaraan je iemand herkent. Je zou foto's van de lichamen van veel mensen kunnen zien zonder goed te weten wie het zijn. Maar wanneer je het hoofd ziet, herken je hen plotseling, als het iemand is die je zou kunnen herkennen. Het hoofd verradt de identiteit. Het beeld in de droom had dus waarschijnlijk zijn gezicht, omdat hij het hoofd van goud was. Misschien heeft hij dit beeld naar dat beeld gemodelleerd, alleen met dit verschil: hier is geen zilver, brons of ijzer. Het is helemaal van goud.

Als dat zo is, doet hij misschien de subtiele uitspraak dat hij ten eerste aanbeden moet worden, en dat hij ten tweede alles is wat er is. Zijn koninkrijk zal na hem niet door andere koninkrijken worden vervangen. Door naar dit beeld toe te komen en ervoor te buigen, zouden mensen hun trouw aan hem tonen. Daarom werd iedereen die kennelijk een overheidsfunctie bekleedde, opgeroepen om tijdens deze plechtigheid te buigen.

2

Waarom Daniël afwezig is

We zullen zien dat dit voor Sadrach, Mesach en Abed-Nego een crisis wordt. Vreemd genoeg wordt Daniël hierbij niet genoemd. We moeten óf aannemen dat hij meeging en voor het beeld boog. Dat is waarschijnlijk niet het geval, want dan zouden Sadrach, Mesach en Abed-Nego meer ruggengraat hebben gehad dan hij. Een andere mogelijkheid is dat Nebukadnezar Daniël zo hoog aansloeg en zoveel respect voor hem had dat hij wist dat dit met Daniël niet goed zou aflopen. Misschien zou hij zich ervoor hebben geschaamd als Daniël dit zag. Omdat Daniël de droom had uitgelegd, zou Daniël hem misschien als een megalomaan zien, wat hij ook was.

De verklaring die het vaakst wordt gegeven voor het feit dat Daniël niet in dit hoofdstuk voorkomt, en dus niet werd blootgesteld aan de druk waarmee Sadrach, Mesach en Abed-Nego te maken kregen, is dat Daniël misschien elders was voor regeringszaken. Wanneer er staat dat hij al zijn functionarissen liet bijeenroepen, hoeven we niet te denken dat zij allemaal vanuit het hele rijk de reis maakten. Waarschijnlijk waren het degenen die zich in Babel bevonden. Er waren in het hele rijk andere bestuurscentra. Omdat Daniël zo belangrijk was, kan hij op dat moment heel goed ergens anders zijn geweest en eenvoudig aan dat gevaar zijn ontkomen doordat hij door de voorzienigheid elders was.

Het kan zelfs zijn dat Nebukadnezar dit opzettelijk deed op een moment dat Daniël niet beschikbaar was. Zoals ik al zei, was Nebukadnezar een behoorlijk egocentrische man, maar hij boog voor Daniël. Hij wist dat Daniël van God hoorde. Hij was zonder twijfel in bepaalde opzichten bang voor Daniël. Daarom wilde hij dit misschien niet in het bijzijn van Daniël doen. Misschien heeft hij gewacht op een moment dat Daniël er niet was. Dat is moeilijk te zeggen.

Eén ding is duidelijk: Daniël was er niet. Anders dan de drie vrienden behoorde hij niet tot de velen die compromissen sloten.

3

Het bevel om het beeld te aanbidden

Dus riep hij al deze mensen bijeen.

Toen kwamen de stadhouders, de machthebbers, de landvoogden, de raadsheren, de schatbewaarders, de rechters, de magistraten en al de autoriteiten van de gewesten bijeen voor de inwijding van het beeld dat koning Nebukadnezar had laten oprichten. En zij stonden voor het beeld dat Nebukadnezar had opgericht.

DANIEL 3:3

Toen riep een heraut luid:

En een heraut riep met kracht: Men zegt u aan, volken, natiën en talen: Op het moment dat u het geluid hoort van de hoorn, fluit, citer, luit, lier, panfluit, en allerlei muziekinstrumenten, moet u neervallen en het gouden beeld aanbidden dat koning Nebukadnezar heeft opgericht. Wie niet neervalt en aanbidt, zal op hetzelfde ogenblik midden in de brandende vuuroven worden geworpen.

DANIËL 3:4-6

Daarom, zodra al de volken het geluid hoorden van de hoorn, fluit, citer, luit, lier, en allerlei muziekinstrumenten, vielen op datzelfde tijdstip alle volken, natiën en talen neer, en aanbaden het gouden beeld dat koning Nebukadnezar had opgericht.

DANIËL 3:7

Nu we onlangs samen Openbaring 13 hebben gelezen, doet dit daar sterk aan denken. Er wordt een beeld opgericht dat alle mensen op straffe van de dood moeten aanbidden. In Openbaring is dit volgens mij algemener. Veel naties, regeringen en heersers hebben van hun burgers geëist dat die hen aanbaden. Blijkbaar was het Nebukadnezars idee om een beeld te maken als uitdrukking van die loyaliteit. In elk geval is hij in de Bijbel de eerste die dat voor zichzelf doet. Dit vormt misschien zelfs een deel van de achtergrond van de beeldspraak in het boek Openbaring. Daar wordt een beeld van het beest gemaakt en moeten alle mensen hem aanbidden, en wie dat niet doet, krijgt met ernstige gevolgen te maken. Zo is het hier ook.

De vurige oven was een van de manieren waarop de Babyloniërs, zoals bekend, mensen straffen. Een vorm van de doodstraf in het oude Babylon was dat mensen in een vuuroven werden verbrand.

U, o koning, hebt zelf bevel gegeven dat iedereen die het geluid zou horen van de hoorn, fluit, citer, luit, lier, panfluit, en allerlei muziekinstrumenten, moest neervallen en het gouden beeld aanbidden, en dat wie niet zou neervallen en aanbidden, midden in de brandende vuuroven zou worden geworpen.

DANIËL 3:10-11

Nu dan, als u bereid bent op het moment dat u het geluid van de hoorn, fluit, citer, luit, lier, panfluit, en allerlei muziekinstrumenten hoort, neer te vallen en het beeld te aanbidden dat ik gemaakt heb, dan is het goed, maar als u het niet aanbidt, dan zult u op hetzelfde ogenblik midden in de brandende vuuroven worden geworpen. En wie is dan de god die u uit mijn handen kan verlossen?

DANIËL 3:15

4

De drie vrienden weigeren te buigen

Dat is een veelzeggende vraag, en Sadrach, Mesach en Abed-Nego kennen het antwoord. Het is interessant dat hij hen niet eenvoudigweg in de oven gooit zonder hun nog een kans te geven. Ze zijn ervan beschuldigd dat ze het bevel al hebben overtreden, en daarom zouden ze op dit moment normaal gesproken gewoon in de oven worden gegooit. Nebukadnezar wil hun echter één kans geven om hun standpunt te herroepen. Misschien weet hij dat ze vrienden van Daniël zijn. Misschien

zijn ze waardevol voor hem omdat ze tien keer wijzer zijn dan zijn andere wijzen. Wat de reden ook is, hij hoopt dat ze ertoe overgehaald kunnen worden van gedachten te veranderen, zodat hij hen niet in de oven hoeft te gooien. Hij is boos op hen en zegt:

Zeg eens, welke God hebben jullie die jullie van mij kan redden?

Nu zijn er Joodse mannen die u over het bestuur van het gewest Babel hebt aangesteld, namelijk Sadrach, Mesach en Abed-Nego. Deze mannen hebben op uw bevel, o koning, geen acht geslagen. Uw goden vereren zij niet, en het gouden beeld dat u hebt opgericht, aanbidden zij niet.

DANIËL 3:12

Over de eigenlijke betekenis van vers 17 bestaat verschil van mening. In de Engelse vertaling die hier wordt besproken, staan de woorden ‘is that the case’ — ‘als dat het geval is’ — cursief, waarmee wordt aangegeven dat ze door de vertalers zijn toegevoegd. Zonder die woorden staat er eenvoudig:

Als het moet, kan onze God, Die wij vereren, ons verlossen uit de brandende vuuroven, en Hij zal ons, o koning, uit uw hand verlossen.

DANIËL 3:17

Als wat? Als je ons inderdaad in de vurige oven gaat gooien, dan kan onze God, Die wij dienen, ons uit de brandende vurige oven verlossen. Maar zo niet, in vers 18 — dat wil zeggen: als je ons niet in de oven gooit — dan zullen we je nog steeds niet dienen. We zullen je niet dienen, of je nu je straf uitvoert of niet, en onze God is in staat dit te doen.

Sommigen menen dat ze niet noodzakelijkerwijs bevestigen dat God hen zal verlossen. ‘Maar zo niet’ betekent dan: ‘Als Hij ons niet verlost, zullen we nog steeds niet buigen.’ Ze zeggen dus: ‘Je vraagt je af welke God ons uit jouw hand kan verlossen. Wij kennen zo’n God. Degene Die wij dienen, kan dat doen. Hij kan ons uit jouw hand verlossen, maar als Hij dat niet doet, is dat Zijn voorrecht. Wij zullen nog steeds het juiste moeten doen.’

5

Trouw aan God zonder voorwaarde

Dit is zo'n terechtwijzing voor de houding van veel christenen die zeggen: 'Nou, als er geen hel is, weet ik niet of ik God wel zou willen dienen.' Echt waar? Sadrach, Mesach en Abed-Nego wisten niets van de hemel, de hel of enig leven na de dood. In het Oude Testament was over die dingen geen openbaring gegeven. Voor zover zij wisten, zouden ze op gruwelijke wijze levend verbranden. Ze konden geen enkele verlossing zien. Ze zeiden dat God hen kon verlossen, maar ze zouden pas weten of Hij dat zou doen wanneer het gebeurde. Als Hij het niet deed, zouden ze nog steeds geen compromis sluiten. Ze zouden loyaal zijn aan God, of Hij hen nu wel of niet uit het vuur van de oven verlost.

Met andere woorden, de gevolgen van hun handelen — dat ze uit het vuur gered zouden worden — waren voor hen geen voorwaarde om trouw te zijn aan God. Ze zouden trouw zijn aan God, in de verwachting dat Hij hen uit het vuur kon redden. Maar zelfs als Hij hen niet redde, als er voor hen geen redding was, als er voor hen geen behoud was, zouden ze God nog steeds dienen. Ze dienden God niet voor een beloning. Ze dienden God niet om het vuur te ontlopen. Ze dienden God omdat ze Zijn trouwe dienaren waren, en ze zouden zo nodig voor Hem sterven. Maar ze wisten dat Hij hen kon redden, en dat was het antwoord op de vraag van Nebukadnezar.

Vers 19:

6

De drie vrienden in de vuuroven

Toen werd Nebukadnezar met grimmigheid vervuld, en zijn gelaatsuitdrukking tegenover Sadrach, Mesach en Abed-Nego veranderde. Hij nam het woord en zei dat men de oven zevenmaal heter moest stoken dan men gewoon was hem te stoken.

DANIËL 3:19

Dat deed hij omdat ze niet voor hem ineenkrompen. Hij had hun de bedreiging nu recht in het gezicht geuit, niet alleen de algemene aankondiging die aan iedereen was gedaan. Hij had hen nu persoonlijk bedreigd, en zij tartten hem. Ze zeiden: ‘We hoeven je niet eens antwoord te geven.’ Een beetje brutaal.

Nebukadnezar was vol woede, en de uitdrukking op zijn gezicht tegenover Sadrach, Mesach en Abed-Nego veranderde. Blijkbaar had hij enige mate van mededogen getoond en hun nog een kans willen geven, maar nu niet meer. Zijn gezicht vertrok van woede. Daarom gaf hij bevel de oven zevenmaal heter te stoken dan hij gewoonlijk werd gestookt.

Ik betwijfel of ze in die tijd thermometers hadden waarmee ze werkelijk precies zevenmaal heter konden meten. Ik weet niet eens zeker of gewone vuren zevenmaal heter gemaakt kunnen worden dan hun normale hitte. Ik weet eigenlijk niet zeker hoe heet je een vuur kunt maken, maar zeven betekent: zo heet als maar mogelijk is, volkomen, volmaakt heet. Ze zouden hem harder opstoken dan normaal, hem meer aanwakkeren dan ze tot dan toe hadden gedaan en hem zo heet maken als maar

mogelijk was. Ik weet zeker dat hij daarvoor al heet genoeg was om het ellendig te maken erin geworpen te worden. Maar nu werd hij zo heet gemaakt als vuur maar gestookt kan worden.

Enkele mannen, de sterkste mannen uit zijn leger, beval hij dat zij Sadrach, Mesach en Abed-Nego moesten binden om hen in de brandende vuuroven te werpen. Toen werden deze mannen gebonden in hun mantels, hun broeken, hun mutsen en hun andere kleren, en zij wierpen hen midden in de brandende vuuroven. Omdat het woord van de koning zo dwingend was en de oven uitzonderlijk heet gestookt was, hebben de vlammen van het vuur deze mannen die Sadrach, Mesach en Abed-Nego naar boven brachten, gedood.

DANIËL 3:20-22

Hun mantels, broeken, mutsen en andere kleren waren allemaal dingen waarvan je zou denken dat ze gemakkelijk zouden verbranden en hen daardoor sneller in brand zouden zetten. Alleen al dichtbij genoeg komen om hen erin te gooien, was meer dan een mens kon verdragen. Je zou weten hoe dat is als je ooit in de buurt van een laaiend vuur bent geweest. Het is fijn om een vuur in de open haard te hebben, maar als het echt groot is en je zit te dichtbij, moet je weggaan. Je huid begint dan aan te voelen alsof er blaren op zullen komen, alleen al door de hitte die van de open haard afstraalt. Soms is het vuur zo groot dat je niet binnen vele meters ervan kunt komen zonder dat te voelen. Misschien voel je zelfs op een veel grotere afstand dan dat nog dat het ondraaglijk heet is. Deze mannen moesten dichtbij genoeg komen om Sadrach, Mesach en Abed-Nego in het vuur te gooien, en ze konden het niet verdragen. Deze sterke soldaten stierven terwijl ze deze bevelen uitvoerden.

Vers 23:

Maar toen deze drie mannen — Sadrach, Mesach en Abed-Nego — gebonden midden in de brandende vuuroven gevallen waren, sloeg koning Nebukadnezar de schrik om het hart. Haastig stond hij op, nam het woord en zei tegen zijn raadslieden: Hebben wij niet drie mannen gebonden midden in het vuur geworpen? Zij antwoordden en zeiden tegen de koning: Jazeker, o koning!

DANIEL 3:23-24

Ze antwoordden en zeiden tegen de koning:

Dat klopt, koning.

Hij antwoordde:

Zie, ik zie vier mannen midden in het vuur vrij rondlopen! Zij hebben geen letsel en de aanblik van de vierde lijkt op die van een zoon van de goden.

DANIEL 3:25

Ze waren niet gebonden. Ze liepen vrij rond.

7

De vierde man in het vuur

Deze vertaling, ‘de vierde lijkt op de Zoon van God’, is afkomstig uit de King James Version en is overgenomen in de New King James Version. Ongetwijfeld zijn er andere moderne vertalingen die het misschien zo vertalen. Dit heeft christenen ertoe aangemoedigd deze vierde man in de oven te zien als een theofanie, een verschijning van Christus. Er zijn theofanieën in de Bijbel. Er zijn momenten waarop Christus vóór

Zijn menswording in menselijke gedaante verschijnt, gewoonlijk om een boodschap over te brengen, en soms om de hele nacht met Jakob te worstelen en dat soort dingen te doen. Er zijn theofanieën, en dit zou er een kunnen zijn.

We kunnen echter niet noodzakelijkerwijs op grond van deze vertaling, ‘de Zoon van God’, meteen tot die conclusie komen, want in het Hebreeuws zou het ‘een zoon van de goden’ kunnen zijn. Elohim kan met ‘goden’ of met ‘God’ worden vertaald. Gezien de godsdienstige denkbeelden van Nebukadnezar geloofde hij om te beginnen waarschijnlijk niet in één enkele God en zou hij waarschijnlijker over de goden spreken. Ten tweede, zelfs als hij wist dat er één God was, wat niet waarschijnlijk is, zou hij niet noodzakelijkerwijs enige kennis van de Drie-eenheid hebben gehad. Zelfs de profeten wisten daar niet van, laat staan de heidense koningen. De Joden hadden in het Oude Testament geen enkele openbaring van God over de Drie-eenheid of over de Zoon van God. Dat begrip van Jezus als de Zoon van God is alleen in het Nieuwe Testament te vinden.

Dat Nebukadnezar, een niet-geïnspireerde heiden, zo’n diepe christelijke waarheid zou verkondigen — dat Jezus de Zoon van God is en dat Hij in de oven bij Zijn vrienden is gekomen — lijkt niet zo waarschijnlijk als de weergave die latere, modernere vertalingen vaak geven: ‘een zoon van de goden.’ Dat zou logisch zijn. Een zoon van de goden zou iets anders zijn dan een mensenzoon: iemand die bovenmenselijk was, misschien een engel. Het is heel goed mogelijk dat het een engel was. Toen Daniël in de leeuwenkuil zat, vroeg Darius hem of de God Die hij voortdurend vereerde hem van de leeuwen had kunnen verlossen. Daniël antwoordde dat zijn God Zijn engel had gezonden en de muil van de leeuwen had toegesloten. Dus als het een engel was die de muilen van de leeuwen sloot, kan het ook een engel zijn geweest die Sadrach, Mesach en Abed-Nego in de oven beschermde. Het is niet belangrijk dat wij daarover een beslissing nemen. Het is alleen zo dat wij bij de uitdrukking ‘de Zoon van God’

onmiddellijk denken: ‘O, geweldig, dat is Jezus daarbinnen. Hij is de Zoon van God.’ Dat is Hij inderdaad, maar dat hoeft niet te zijn wat Nebukadnezar zei. De vertaling zou kunnen luiden:

Hij antwoordde en zei: Zie, ik zie vier mannen midden in het vuur vrij rondlopen! Zij hebben geen letsel en de aanblik van de vierde lijkt op die van een zoon van de goden.

DANIËL 3:25

Zelfs in de kanttekening van de New King James staat trouwens: ‘Of: een zoon van de goden.’ De New King James erkent dit dus als een alternatieve vertaling. Ik denk dat die waarschijnlijk juist is.

Het kan een theofanie zijn, of het kan eenvoudigweg een engel zijn. Bedenk wat er volgens Psalm 34 staat:

De engel van de HEERE legerd zich rondom hen die Hem vrezen, en redt hen.

PSALMEN 34:8

Dit kan daar een geval van zijn, net zoals de engel kwam en de muilen van de leeuwen sloot toen Daniël in de leeuwenkuil zat. Het is geen belangrijk punt. Het is alleen belangrijk dat wij er niet meer in lezen dan ermee gezegd wordt.

8

Ongedeerd door het vuur

Drie mannen, aan handen en voeten gebonden, werden in de brandende oven geworpen en vielen daarin neer. Wat men vervolgens zag, was in drie opzichten heel anders. Er waren er vier in plaats van drie. Ze waren niet gebonden en ze lagen niet meer neer, zoals toen ze vielen. Ze liepen rond. Ze waren ongedeerd en, zoals wij

zullen zien wanneer ze naar buiten komen, ze ruiken zelfs niet naar rook. Het vuur en de rook hadden absoluut geen uitwerking op hen gehad, zelfs niet op hun kleren. Dat is verbazingwekkend.

Sommigen denken misschien dat dit niet waar is — mensen die moeite hebben met wonderen en dergelijke. Er zijn echter andere gevallen bekend uit latere tijden — niet veel later, maar vijf- of zeshonderd jaar hierna. Polycarpus, de bisschop van Smyrna, werd gearresteerd en meegenomen om op de brandstapel verbrand te worden. De hele stad, die in het Colosseum naar hem keek, was er getuige van. Hij werd bij de paal neergezet en ze legden vuren rondom hem aan. De vlammen sloegen omhoog, maar ze raakten zijn lichaam niet. Hij was een oude man en was, als ik het me goed herinner, meer dan zeventig jaar trouw geweest aan Christus. God koos er eenvoudigweg voor hem niet te laten verbranden, en de hele gemeenschap was daarvan getuige. Dat frustreerde de vervolgers. Uiteindelijk staken ze een speer in hem en bloedde hij dood. Hij stierf dus wel, maar hij verbrandde niet.

Dit is niet het enige geval waarin God iemand op bovennatuurlijke wijze voor het vuur bewaarde, al is het vanzelfsprekend iets zeldzaams. Het is een zeldzame boodschap die God aan Nebukadnezar geeft, en die bracht Nebukadnezar ertoe zich tijdelijk te bekeren en de God van Sadrach, Mesach en Abed-Nego te eren.

9

Nebukadnezar eert hun God

In vers 26 staat:

Toen kwam Nebukadnezar in de nabijheid van de deur van de brandende vuuroven. Hij nam het woord en zei: Sadrach, Mesach en Abed-Nego, dienaren van de allerhoogste God, ga naar buiten en kom hier! Daarop gingen Sadrach, Mesach en Abed-Nego uit het midden van het vuur. Toen kwamen de stadhouders, de machthebbers, de landvoogden en de raadslieden van de koning bijeen. Zij zagen aan deze mannen dat het vuur geen vat had gekregen op hun lichaam: het haar van hun hoofd was niet geschroeid, en hun mantels waren niet verteerd, ja, er hing zelfs geen brandlucht aan hen.

DANIËL 3:26-27

Nebukadnezar sprak en zei:

Nebukadnezar nam het woord en zei: Geloofd zij de God van Sadrach, Mesach en Abed-Nego, Die Zijn engel heeft gezonden en Zijn dienaren heeft verlost, die op Hem hebben vertrouwd, het bevel van de koning hebben weerstaan en hun lichaam hebben overgegeven, omdat zij geen enkele god wilden vereren of aanbidden dan hún God.

DANIËL 3:28

Aan het feit dat hij 'Zijn engel' zei, kan niet meer gewicht worden toegekend dan aan zijn uitspraak dat hij 'een zoon van de goden' zag. Dit is gewoon zijn manier van spreken. Maar het lijkt wel te betekenen dat hij niet aan de tweede Persoon van de

Drie-eenheid dacht. Als hij ‘de Zoon van God’ zei, dacht hij niet aan de leer van de Drie-eenheid. Hier zegt hij dat het een engel is.

Daarom wordt door mij een bevel uitgevaardigd dat elk volk, elke natie of taal die lasterlijke dingen zegt over de God van Sadrach, Mesach en Abed-Nego, in stukken zal worden gehouwen en dat zijn huis tot een mesthoop zal worden gemaakt, want er is geen andere god die zo redden kan.

DANIËL 3:29

Daarna bevorderde de koning Sadrach, Mesach en Abed-Nego in de provincie Babel.

We zien dus dat Nebukadnezar zich bekeerd lijkt te hebben. Aan het einde van elk van deze hoofdstukken — hoofdstuk 2, 3 en 4 — is Nebukadnezar diep onder de indruk van de God van de Joden. Toen Daniël zijn droom kon uitleggen, beleed Nebukadnezar dat er geen god is zoals Hij, die zoiets kan doen. Hier zegt hij dat er geen God is die op deze manier uit de vlammen kan redden. In hoofdstuk 4 zien we hoe Nebukadnezar vernederd wordt, en wanneer hij terugkomt, verheerlijkt hij de God van Israël.

Zijn vernedering hier is niet van dien aard dat een gelovige die nooit nodig zou kunnen hebben. Hij is trots. Hij heeft heel veel tot stand gebracht. Hij heeft de wereld veroverd. In hoofdstuk 4 heeft hij zichzelf daarvoor de eer gegeven, en God vernedert hem. Maar wanneer hij weer bij zinnen komt, prijst hij Jahweh. Het boek Daniël wekt beslist de indruk dat Nebukadnezar een gelovige in Jahweh werd en Hem meerdere keren beleed. Misschien zullen we Nebukadnezar in de hemel zien. Dat is moeilijk te zeggen. Maar het laatste hoofdstuk dat over Nebukadnezar gaat, is hoofdstuk 4, en dat is in dichtvorm geschreven. Het is anders dan de hoofdstukken ervoor en erna. Het is in dichtvorm geschreven en het is door Nebukadnezar geschreven. Of Nebukadnezar werkelijk in dichtvorm schreef of niet, is niet belangrijk. Het is mogelijk dat iemand de dagboek aantekeningen die Nebukadnezar werkelijk schreef, of de officiële verslagen die door Nebukadnezar geschreven waren, heeft genomen en ze opnieuw heeft vormgegeven als dichterlijke verzen. Dat is moeilijk te zeggen. Hoe dan ook, dit verhaal wordt door Nebukadnezar in de eerste persoon verteld.

10

Nebukadnezars tweede droom

Hoofdstuk 4 zegt:

Koning Nebukadnezar aan alle volken, natiën en talen die op heel de aarde wonen: Moge uw vrede toenemen! Het heeft mij behaagd de tekenen en wonderen die de allerhoogste God aan mij gedaan heeft, te kennen te geven. Hoe groot zijn Zijn tekenen en hoe machtig Zijn wonderen! Zijn Koninkrijk is een eeuwig Koninkrijk en Zijn heerschappij is van generatie op generatie.

DANIËL 4:1-3

Die theologie kan hij hebben ontleend aan de droom die Daniël in hoofdstuk 2 uitlegde. Een voorbeeld van Zijn wonderen die zichtbaar waren geworden, was de bevrijding van Sadrach, Mesach en Abed-Nego. Dat Zijn Koninkrijk voor eeuwig zou voortbestaan, was te vinden in de droom van hoofdstuk 2. Op dit punt is hij echter onder de indruk van wat kort daarvoor was gebeurd, namelijk zijn krankzinnigheid, gevolgd door zijn herstel. Dat is wat hij nu gaat vertellen.

Ik, Nebukadnezar, leefde zorgeloos in mijn huis en in welstand in mijn paleis. Ik zag echter een droom die mij bevreesd maakte, en de gedachten die ik op mijn bed kreeg en de visioenen die mij voor ogen kwamen, verschrikten mij. Daarom werd door mij bevel gegeven al de wijzen van Babel bij mij te brengen, opdat zij mij de uitleg van de droom zouden laten weten. Toen traden de magiërs, de bezweerders, de Chaldeeën en de toekomstvoorspellers binnen, en ik vertelde de droom in hun tegenwoordigheid, maar zij konden mij de uitleg ervan niet laten weten.

DANIËL 4:4-7

Tot dit punt zou alles op één bijzonderheid na je de indruk geven dat hij vertelt wat er in hoofdstuk 2 gebeurde. Maar dit is in werkelijkheid een ander voorval, een andere droom en er zijn enigszins andere omstandigheden. Want deze keer vertelde hij hun werkelijk de droom zelf en vroeg hij hun om de uitleg ervan.

Totdat ten slotte Daniël — zijn naam is Beltsazar, naar de naam van mijn god — bij mij binnentrad, in wie ook de geest van de heilige goden is. Ik vertelde in tegenwoordigheid van hem de droom: Beltsazar, hoofd van de magiërs, aangezien ik weet dat de geest van de heilige goden in u is en dat geen enkele verborgenheid voor u te moeilijk is, vertel mij de visioenen van mijn droom, die ik gezien heb, te weten de uitleg ervan.

DANIËL 4:8-9

Om je de waarheid te zeggen, zou de droom zoals wij die horen voor een slimme magiër of een slimme Chaldeeër niet zo moeilijk uit te leggen zijn. Misschien wilden ze dat echter niet doen, omdat de droom in feite heel beledigend is voor de koning zelf. Het kan zijn dat ze bij het horen van de droom dachten: ‘O, ik weet wat dat betekent. Ik zeg het niet. Ik weet het niet. Ik heb geen idee, koning, wat dat betekent. Bij deze sta ik voor een raadsel.’ Misschien wisten ze in feite precies waar die over ging, maar durfden ze het niet te zeggen. Daniël daarentegen spreekt vrijmoedig en zonder angst.

11

De droom van de omgehakte boom

Hij beschrijft de droom in vers 10:

De visioenen nu die mij op mijn bed voor ogen kwamen, waren deze: Ik keek toe, en zie, een boom, midden op de aarde, groot was zijn hoogte.

DANIËL 4:10

‘In de visioenen die mij op mijn bed voor ogen kwamen, keek ik toe, en zie, een wachter’ — dat is een term die Nebukadnezar gebruikt voor waarschijnlijk wat wij een engel zouden noemen —

In de visioenen die mij op mijn bed voor ogen kwamen, keek ik toe, en zie, een wachter, namelijk een heilige, daalde neer uit de hemel. Hij riep met kracht en zei het volgende: Houw die boom om, kap zijn takken, stroop zijn loof af, verstrooi zijn vruchten, zodat de dieren er vanonder wegvluchten en de vogels van zijn takken. Maar laat de stam met zijn wortels in de aarde, en wel in een ijzeren en bronzen band, in het jonge gras van het veld. Laat hem bevochtigd worden door de dauw van de hemel en laat zijn deel, samen met de dieren, in het gras van de aarde zijn.

DANIËL 4:13-15

Hier verandert het beeld enigszins. Het is nu een boomstronk, maar die graast als een koe. Het gaat duidelijk over Nebukadnezar zelf, maar de metafoor verandert van een boom in iets wat op een dier lijkt.

Laat zijn hart worden veranderd, zodat het niet meer dat van een mens is, laat hem het hart van een dier worden gegeven. Laten er zeven tijden over hem voorbijgaan.

DANIËL 4:16

Het gaat dus duidelijk over een mens.

Dit bevel berust op het besluit van de wachters en dit verzoek op het woord van de heiligen, opdat de levenden erkennen dat de Allerhoogste Heerser is over het koningschap van mensen, en dat geeft aan wie Hij wil, en daarover zelfs de laagste onder de mensen aanstelt.

DANIËL 4:17

Deze droom heb ik, koning Nebukadnezar, gezien. En u, Beltsazar, vertel de uitleg ervan, omdat geen van al de wijzen van mijn koninkrijk mij de uitleg ervan heeft kunnen laten weten. U bent er wel toe in staat, want de geest van de heilige goden is in u.

DANIËL 4:18

12

Daniël verklaart de droom

Toen was Daniël, wiens naam Beltsazar was, enige tijd verbijsterd en zijn gedachten verontrustten hem. Daarom nam de koning het woord en zei:

Toen stond Daniël — zijn naam is Beltsazar — een ogenblik verbijsterd. Zijn gedachten verschrikten hem. De koning antwoordde en zei: Beltsazar, laten de droom en de uitleg ervan u niet verschrikken. Beltsazar antwoordde en zei: Mijn heer, moge de droom overkomen wie u haten en de uitleg ervan uw tegenstanders.

DANIËL 4:19

En Beltsazar antwoordde en zei:

Mijn heer, ik hoop dat de droom over uw haters gaat en de uitleg ervan over uw vijanden.

Je vijanden. Hij zegt niet dat het zo is. Hij zegt dat hij wenst dat het zo was, omdat dit duidelijk slecht nieuws is voor Nebukadnezar. Uit loyaliteit aan Nebukadnezar zegt hij:

Ik wou dat dit over uw vijanden ging in plaats van over u.

De boom die u gezien hebt — hij was groot en sterk geworden, zijn hoogte reikte tot aan de hemel en hij was te zien over heel de aarde, zijn loof was prachtig en zijn vruchten talrijk, er zat voedsel aan voor allen, de dieren van het veld verbleven eronder en de vogels in de lucht nestelden in zijn takken — dat bent u, o koning, u die groot en sterk bent geworden. Want uw grootheid is zo toegenomen dat zij reikt tot de hemel, en uw heerschappij reikt tot het einde van de aarde.

DANIËL 4:20-22

Net als bij de eerste droom die hij in hoofdstuk 2 moest uitleggen, zei hij:

Overal waar de mensenkinderen wonen, heeft Hij de dieren van het veld en de vogels in de lucht in uw hand gegeven. Hij heeft u aangesteld tot heerser over dit alles. U bent dat gouden hoofd.

DANIËL 2:38

Je nam een vooraanstaande plaats in de eerste droom in, en ook hier ben je als een grote boom. Dat ben jij, koning.

Dat nu de koning een wachter, namelijk een heilige, heeft zien neerdalen uit de hemel, die zei: Houw deze boom om, vernietig hem, maar laat de stam met zijn wortels in de aarde, en wel in een ijzeren en bronzen band, in het jonge gras van het veld; laat hem bevochtigd worden door de dauw van de hemel en laat zijn deel met de dieren van het veld zijn, totdat er zeven tijden over hem voorbij zijn gegaan —

DANIËL 4:23

13

God waarschuwt de hoogmoedige koning

Daniël ziet dit als een profetie van oordeel over de koning zelf en zegt:

Daarom, o koning, laat mijn raad u welgevallig zijn: breek met uw zonden door gerechtigheid te betrachten en met uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen. Misschien zal er dan verlenging van uw voorspoed zijn.

DANIËL 4:27

Wanneer Jeremia zo'n godsspraak tot koning Jojakim of tot Zedekia richtte, was dat gevaarlijk. Voor dit soort dingen werd Jeremia in de gevangenis gegooid, en mensen probeerden hem zelfs te doden. Dat Daniël dit aan Nebukadnezar doorgeeft, is heel moedig, en misschien wel veel moediger dan de andere raadgevers. Die konden waarschijnlijk ook wel uitmaken waar dit over ging. Ze waren er misschien niet zeker van dat het over Nebukadnezar zelf ging, maar het gaat duidelijk over een man. Er staat dat het hart van een man van hem werd weggenomen en dat hem het hart van

een dier werd gegeven. Hij is als een boom. De vergelijking van mensen met bomen in profetische beeldspraak is niet zo ongebruikelijk. Ik weet zeker dat het gewoon niet zo'n moeilijke droom was om uit te leggen.

Maar de Chaldeeën, waarzeggers en astrologen kregen ongetwijfeld enig vermoeden van de ware betekenis en wilden eenvoudigweg geen antwoord geven. Daniël zelf antwoordde ook niet snel. Hij was verontrust. Hij zweeg. Hij wilde niet antwoorden. Hij liet merken hoe geschokt hij was, en de koning moest tegen hem zeggen:

Nee, vertel me maar wat het is.

Dus Daniël neemt het woord, met groot gevaar voor zichzelf, en zegt dat hij uit zijn koninkrijk verdreven zou worden.

Het feit dat de stronk in de grond bleef staan, zo zei hij, betekent dat je koninkrijk bij je terug zal komen. Je koninkrijk zal voor jou behouden blijven wanneer je erkent dat de hemel regeert. Nebukadnezar moest leren dat zijn macht van God afkomstig was en niet uit zijn eigen kracht. Hij moest zich voor God vernederen. Dat is wat deze periode waarin hij gras at als een rund zou bewerkstelligen: hem vernederen en hem laten inzien dat hij niet zo groot is als hij denkt.

Nebukadnezar had de wereldheerschappij niet geërfd, maar door zijn militaire overwinningen verworven. Daardoor kon hij gemakkelijk gaan denken dat hij zijn macht aan zichzelf te danken had. Nebukadnezar was de generaal die de legers aanvoerde tijdens de meeste veldtochten die hem aan de macht brachten. Hij is de held. Hij is de militaire held en de koning van alle landen om hem heen. Hij versloeg farao Necho, die waarschijnlijk de op één na machtigste koning was. Hij versloeg de Assyriërs, die jarenlang machtig waren geweest.

Voor zo'n man is het gemakkelijk om te geloven wat mensen over hem zeggen, namelijk dat hij ongelooflijk en geweldig is. Ik weet zeker dat al zijn medewerkers hem daar voortdurend mee vleiden, en de mensen verheerlijkten hem. Hij is de grote held van de Babyloniërs. Het is gemakkelijk voor een mens om de eer daarvoor op te eisen, vooral als hij een heiden is. Maar het was niet aanvaardbaar. Hoewel hij een heiden was, was het niet aanvaardbaar dat hij in zijn eigen gedachten de eer opeiste voor wat

God had gedaan. Zowel Jeremia als Jesaja, en nu ook Daniël, maken heel duidelijk dat de opkomst van Babylon als wereldmacht Gods werk was. Het was belangrijk dat Nebukadnezar dat beseftte.

14

Nebukadnezar verliest zijn verstand

Dus dit alles overkwam koning Nebukadnezar. Na verloop van twaalf maanden liep hij rond in het koninklijk paleis van Babylon. Misschien was er genoeg tijd verstreken om de droom en de les ervan te vergeten. De koning nam het woord en zei... Tegen wie hij sprak, weten we niet. Misschien zei hij dit in zijn hart of hardop. Misschien liep hij met enkele andere mensen rond en maakte hij deze opmerking tegen hen. Hij zei:

De koning nam het woord en zei: Is dit niet het grote Babel, dat ik als een huis voor het koninkrijk gebouwd heb, door mijn sterke macht en ter ere van mijn majesteit?

DANIËL 4:30

Terwijl het woord nog in de mond van de koning was, klonk er een stem vanuit de hemel:

Dit woord was nog in de mond van de koning of er klonk een stem vanuit de hemel: U, koning Nebukadnezar, wordt aangezegd: Het koningschap is van u weggegaan! Men zal u uit de mensenwereld verstoten en u zult uw verblijf hebben bij de dieren van het veld. Men zal u gras te eten geven zoals aan de runderen, en er zullen zeven tijden over u voorbijgaan, totdat u erkent dat de Allerhoogste Heerser is over het koningschap van de mensen en dat geeft aan wie Hij wil.

DANIËL 4:31-32

Op datzelfde uur werd het woord over Nebukadnezar vervuld. Hij werd bij de mensen verdreven en at gras als de runderen. Zijn lichaam werd nat van de dauw van de hemel, totdat zijn haar zo lang was geworden als de veren van een arend en zijn nagels als de klauwen van vogels.

Zeven tijden gingen over hem voorbij. De reden om te denken dat dit jaren betekent, is dat de volgende uitdrukking drieënhalf jaar lijkt te betekenen:

Woorden tegen de Allerhoogste zal hij spreken, de heiligen van de Allerhoogste zal hij te gronde richten. Hij zal erop uit zijn bepaalde tijden en de wet te veranderen, en zij zullen in zijn hand worden overgegeven voor een tijd, tijden en een halve tijd.

DANIËL 7:25

Dat zou erop wijzen dat 'tijd', één jaar, en 'tijden', twee jaar, samen drie jaar vormen. Met een halve tijd, een half jaar, zou dat in totaal drieënhalf jaar zijn. Als in dit geval hetzelfde patroon wordt gebruikt om de tijd te berekenen, dan zou het om een periode van zeven jaar gaan.

God zou zijn troon voor hem veilig moeten stellen. Er moesten lagere bestuurders zijn, misschien mannen als Daniël, Sadrach, Mesach en Abed-Nego, die de zaken op orde hielden totdat hij weer bij zijn verstand kwam. De profetie zei dat hij weer bij zijn verstand zou komen. Het was dus niet zo dat ze hem als verloren moesten afschrijven en iemand moesten zoeken die hem voorgoed zou vervangen. Er was een profetie dat hij dit als een tijd van tuchtiging zou doormaken en als een beter mens zou terugkomen. Dus hielden ze het bestuur bijeen en niemand verving hem.

Het is interessant dat niemand hem vermoordde. Er werden geen militaire staatsgrepen tegen hem gepleegd. Hij was in die tijd heel kwetsbaar, maar God zou hem een les leren en blijkbaar ook zijn leven gedurende die periode bewaren.

15

Herstel door erkenning van God

Na verloop van die dagen sloeg ik, Nebukadnezar, mijn ogen op naar de hemel, want mijn verstand kwam in mij terug, en ik loofde de Allerhoogste en prees en verheerlijkte Hem Die eeuwig leeft. Zijn heerschappij is immers een eeuwige heerschappij, en Zijn Koninkrijk is van generatie op generatie. Al de bewoners van de aarde worden als niets geacht. Hij doet naar Zijn wil met de leger macht in de hemel en de bewoners van de aarde. Er is niemand die Zijn hand kan wegslaan of tegen Hem kan zeggen: Wat doet U? Op datzelfde tijdstip kwam mijn verstand weer in mij terug. Ook kwamen, tot eer van mijn koninkrijk, mijn majesteit en mijn waardigheid weer op mij terug. Mijn raadslieden en machthebbers maakten hun opwachting bij mij. Ik ben in mijn koningschap hersteld. Mij werd zelfs uitzonderlijke grootheid verleend.

DANIËL 4:34-36

Wanneer je God op deze manier erkent, kom je bij je verstand. Hij zegt:

Ik kreeg mijn verstand terug toen ik God prees in plaats van mezelf.

Jezelf prijzen maakt je krankzinnig. Zelfwaardering is niet per se een wenselijke eigenschap. Dat is het niet. Sommige mensen denken dat een goede geestelijke gezondheid een gezonde zelfwaardering vereist. Als dat zo is, zwijgt de Bijbel volkomen over dat onderwerp. De Bijbel wijst erop dat te veel zelfwaardering het

probleem van de mens is. In dit geval is het het symbool van de krankzinnigheid zelf. Zijn zelfwaardering dreef hem tot waanzin, en zijn nederigheid voor God zorgde ervoor dat zijn gezonde verstand bij hem terugkwam. Hij werd weer gezond van geest.

Ik, Nebukadnezar, prijs, roem en verheerlijk nu de Hemelkoning, omdat al Zijn daden waarheid zijn en Zijn paden gerechtigheid: Hij is in staat te vernederen wie in hoogmoed hun weg gaan.

DANIEL 4:37

zoals hij uit ervaring weet.

16

Poëzie en documentvorm in Daniël 4

Ik moet mezelf corrigeren, want ik zei dat dit hoofdstuk in poëzie geschreven is. Delen ervan zijn in poëzie geschreven. Hoofdstuk 4, vers 3, is bijvoorbeeld in poëzie geschreven, en de verzen 14 tot en met 17 zijn in poëzie geschreven. Het laatste deel van de verzen 34 en 35 is in poëzie geschreven. Een groot deel ervan is in poëzie geschreven, maar niet alles.

Een reden waarom ik zei dat het hele hoofdstuk in poëzie geschreven is, is dat het er op het eerste gezicht anders uitziet. Je kunt zien dat de rechterrاند in je Bijbel ongelijk is, in plaats van de uitgevulde rechterrاند die de rest van de hoofdstukken heeft.

Wanneer je Bijbel het zo afdrukt, betekent dat gewoonlijk dat het poëzie is en geen proza. Het grootste deel hiervan is echter gewoon proza, maar het heeft toch die ongelijke rechterrاند.

Ik denk dat de reden daarvoor is dat dit als een officieel document wordt behandeld. Je vindt dit ook in Ezra en Nehemia, wanneer zij een decreet van Cyrus of iets dergelijks citeren. Ze geven de tekst een andere opmaak omdat het een citaat uit een officieel overheidsdocument is. Blijkbaar wordt het hele hoofdstuk op die manier behandeld, te oordelen naar de opmaak die de uitgevers eraan hebben gegeven. In het Hebreeuws

of het Aramees zal het er waarschijnlijk niet zo hebben uitgezien. Maar de uitgevers geven het deze opmaak om het van de rest van de hoofdstukken te onderscheiden, omdat dit rechtstreeks het verslag is dat Nebukadnezar heeft gegeven en het daarom een officieel overheidsdocument zou zijn. Daarom onderscheiden ze het op die manier van de rest. Nebukadnezar wordt vernederd en uiteindelijk prijst hij God.

17

De vogels in de mosterdzaadgelijkenis

Er komt in dit hoofdstuk één bijkomende kwestie ter sprake die ik wil behandelen, omdat die ons helpt iets goed te begrijpen wat zeer centraal staat in de belangstelling van het Nieuwe Testament, namelijk het Koninkrijk van God. In Mattheüs 13 staan een aantal gelijkenissen die Jezus over het Koninkrijk vertelt. Daar staat een gelijkenis die volgens mij in de populaire prediking van tegenwoordig ernstig verkeerd wordt begrepen. Men haalt eigenlijk een totaal verkeerde boodschap uit die gelijkenis. Het gaat om Mattheüs 13:31 en 32. Wat we zojuist in Daniël 4 hebben gelezen, biedt een deel van de correctie op de verkeerde manier waarop mensen dit zien.

In Mattheüs 13:31 staat:

Een andere gelijkenis hield Hij hun voor. Hij zei: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mosterdzaad, dat iemand nam en in zijn akker zaaide.

MATTHEÛS 13:31

Het probleem dat ik aan de orde stel, is wat ermee bedoeld wordt dat de vogels in de lucht komen en in zijn takken nestelen. De gangbare opvatting onder aanhangers van de bedelingenleer — en je zult vrijwel iedere populaire prediker die hierover preekt dit punt horen benadrukken — is dat de vogels in de lucht het kwaad voorstellen. Waarom? Eerder in hoofdstuk 13 stond de gelijkenis van de zaaier. Een deel van het zaad viel op harde grond, waar het niet naar binnen drong. De vogels kwamen en aten het zaad op, zodat het niets voortbracht. Toen Jezus die gelijkenis aan het begin van

hoofdstuk 13 uitlegde, werd gezegd dat de vogels satan voorstelden. Satan zou komen en het Woord wegnemen uit het hart van mensen die het niet begrijpen. Het dringt niet tot hen door.

Dus zeggen zij dat de vogels aan het begin van Mattheüs 13 satan voorstellen, die het zaad opeet en het Woord wegneemt. Wanneer we daarom later in hetzelfde hoofdstuk opnieuw over de vogels lezen, bevinden ze zich in de boom. Deze keer is de boom door het kwaad geïnfilteerd. De vogels zijn het kwaad en de boom is volgens hen de gemeente. Zij geloven dus dat Jezus leert dat de gemeente in haar laatste dagen geheel doortrokken zal zijn van het kwaad. Ze geloven dat de gemeente gedurende de ongeveer tweeduizend jaar van haar bestaan zal groeien, maar dat Jezus bij Zijn terugkomst zal merken dat de gemeente verdorven is geraakt. Dat wordt aangeduid door deze vogels die in haar takken nestelen. Zo denken zij erover.

Als je vraagt: „Waarom zouden de vogels in deze gelijkenis hetzelfde moeten voorstellen als de vogels in een eerdere gelijkenis?“, dan zou mijn voormalige voorganger zeggen: „Er bestaat een interpretatieregel, een regel van de hermeneutiek, die de wet van exegetische constantheid wordt genoemd.“ Maar die regel bestaat helemaal niet. De prediker, of iemand die hij had gelezen, heeft hem bedacht. Zo’n regel voor de uitleg van de Bijbel bestaat niet. Hij zei: „Als een symbool in de ene gelijkenis op een bepaalde manier wordt gebruikt, moet het in andere gelijkenissen op dezelfde manier worden gebruikt.“

Werkelijk? Hoeveel van de gelijkenissen in Mattheüs 13 bevatten zaad? In de eerste is het zaad het Woord van God. In de tweede, de gelijkenis van de tarwe en het onkruid, zijn de zaden de kinderen van het Koninkrijk. Dat is niet hetzelfde als het Woord van God. Daar heeft het zaad een andere betekenis. In dit geval is het mosterdzaad het Koninkrijk zelf. In veel gelijkenissen wordt zaad gebruikt, maar het heeft niet altijd precies dezelfde betekenis.

18

Vogels als positief Bijbels beeld

Zo is het ook wanneer je vogels beschouwt in verband met het zaad van een boer. Dan vormen de vogels een probleem. De vogels eten het zaad op dat je juist graag had willen zien groeien. De vogels zijn de vijand. Daarom heb je vogelverschrikkers. Vogels vormen een probleem voor boeren en voor het zaad van landbouwgewassen. Voor bomen vormen ze geen probleem. Wanneer vogels in de takken nestelen, doen ze precies waarvoor bomen er zijn: ze bieden vogels en dieren die in het bos leven beschutting. Dat er vogelnesten in een boom zitten, betekent niet dat die boom verdorven is. De boom doet onder andere waarvoor bomen bedoeld zijn. Ze geven schaduw. Ze bieden beschutting. Waar zouden de vogels anders moeten nestelen? Dit is geen negatief beeld.

We weten dat het geen negatief beeld is, vooral omdat het Oude Testament dit beeld drie verschillende keren gebruikt. Een daarvan staat in Daniël 4, dat we zojuist lazen. Wanneer Nebukadnezar als een boom wordt voorgesteld, voordat het oordeel valt, is de situatie niet echt slecht. In vers 12 wordt over deze boom in zijn heerlijkheid, wanneer hij goed is, gezegd:

Zijn loof was prachtig en zijn vruchten waren talrijk, er zat voedsel aan voor allen. Onder hem vonden de dieren van het veld schaduw en de vogels in de lucht verbleven in zijn takken. Alle vlees werd door hem gevoed.

DANIËL 4:12

Dat is niet negatief. Dat is iets goeds. Wat is er mis mee als dieren schaduw vinden onder een boom, vogels beschutting vinden in zijn takken, of de boom al de dieren van voedsel voorziet? Er is niets negatiefs aan dat beeld. Wat er wordt gezegd, is dat Nebukadnezar, toen hij zijn goddelijke doel vervulde, als een boom was die beschutting bood, zoals een goede overheid dat doet. Een goede overheid biedt bescherming en beschutting tegen binnenvallende legers, onrecht enzovoort. Mensen die niet in staat zijn zichzelf tegen misdadigers en indringers te verdedigen, zijn

daarvoor afhankelijk van de overheid. Een overheid die naar behoren functioneert, doet precies dat. Zij biedt beschutting. Zij biedt mensen die hulpeloos zijn een veilige verblijfplaats, net zoals een boom dat doet. Hetzelfde beeld wordt gebruikt in Ezechiël 31, waar het gaat over de koning van Assyrië of het Assyrische Rijk. Ezechiël 31, vers 3 zegt:

Zie, Assyrië was een ceder op de Libanon, met mooie takken, als een woud dat schaduw geeft en hoog van stam is; zijn kruin reikte tot in de wolken.

EZECHIËL 31:3

enzovoort.

Dit is allemaal positief. Er is niets negatiefs aan deze beschrijving. Maar vers 10 zegt:

Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Omdat u zo hoog van stam geworden bent dat die zijn kruin tot in de wolken stak, en zijn hart zich vanwege zijn hoogte verhief,

EZECHIËL 31:10

wat betekent dat hij hoogmoedig werd.

daarom gaf Ik hem in de hand van een heerser van de heidenvolken, die met hem zou doen overeenkomstig zijn goddeloosheid. Ik verdreef hem.

EZECHIËL 31:11

En wat zien we dan? Het gebeurt: hij wordt omgehakt. De Assyrische boom wordt omgehakt. Maar wanneer hij op zijn best is, biedt hij beschutting aan dieren en vogels, enzovoort. Er staat uitdrukkelijk dat de vogels in zijn grote takken, zijn takken, nestelen. Dat is niet negatief. Dat is wat bomen behoren te doen.

19

De boom als beeld van Gods Koninkrijk

Zo is dit in Ezechiël 17 ook daadwerkelijk een profetie over het Koninkrijk van God, dat opnieuw met een boom wordt vergeleken. Ezechiël 17:22 zegt:

Zo zegt de Heere HEERE: Ík zal Zelf een deel van de kruin van de hoge ceder nemen en in de grond zetten. Van de top met zijn jonge loten zal Ik een breekbaar twijgje afplukken en Ik zal dat Zelf op een hoge en verheven berg planten.

EZECHIËL 17:22

Dit verwijst ongetwijfeld naar het Koninkrijk van God dat op de berg Sion wordt geplant.

Op de hoge berg van Israël zal Ik het planten. Het zal takken dragen, vruchten vormen en een machtige ceder worden, zodat daaronder allerlei soorten vogels zullen wonen: in de schaduw van zijn takken zullen ze wonen. Dan zullen alle bomen van het veld weten dat Ík, de HEERE, de boom die hoog van stam is, vernederd heb. De boom die laag van stam is, heb Ik verheven, de jonge boom doen verdorren en de verdorde boom heb Ik doen uitlopen. Ík, de HEERE, heb gesproken en zal het doen.

EZECHIËL 17:23-24

Dit is een messiaanse profetie. Het beeld van een boom, waarbij het koninkrijk als een boom is die de vogels beschutting biedt, lijkt opnieuw sterk op wat er over het Assyrische Rijk of het Babylonische Rijk werd gezegd toen het goed ging. Dus wanneer Jezus zegt:

Een andere gelijkenis hield Hij hun voor. Hij zei: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mosterdzaad, dat iemand nam en in zijn akker zaaide. Dat is wel het kleinste van al de zaden, maar als het opgegroeid is, is het het grootste van de tuingewassen en het wordt een boom, zodat de vogels in de lucht een nest komen maken in zijn takken.

MATTHEÛS 13:31-32

dan gebruikt Hij gewoon een heel gangbaar beeld met een positieve betekenis. Het is goed voor vogels dat er takken zijn waarin ze zich kunnen verbergen. Er zijn roofdieren die hen willen grijpen. Hoog in de bomen hebben ze een veilige plek. Dat is de plek die God hun heeft gegeven.

20

Gods Koninkrijk biedt beschutting

Dat het Koninkrijk van God een grote boom wordt en dat vogels in zijn takken nestelen, verwijst niet naar een of andere slechte ontwikkeling. Ik benadruk dit omdat de bedelingenleer, die het andersom ziet, een beeld van de bestemming van de gemeente heeft dat hier precies het tegenovergestelde van is. Aanhangers daarvan geloven dat de gemeente ertoe bestemd is te mislukken, omdat zij verdorven zal worden. Zij geloven dat de gemeente die op de gemeente te Filadelfia lijkt, een goede gemeente, in de laatste dagen zal worden als de gemeente te Laodicea, en dat de gemeente een mislukking zal zijn. Daarom zal de opname moeten plaatsvinden: om de gemeente, die een probleem vormt, weg te doen en God tijdens de grote verdrukking met Zijn werkelijke eerste liefde, Israël, te laten handelen.

Maar dat is niet het beeld van de gemeente dat Jezus geeft, en de Bijbel geeft dat beeld al evenmin. Jezus geeft in feite een beeld van de gemeente dat meer lijkt op de positieve kant van het Babylonische of Assyrische Rijk. Toen dat een grote boom was, voordat het vanwege hoogmoed viel, vervulde het de functie die bomen behoren te vervullen. Het biedt vogels beschutting. Er is geen enkele reden om te geloven dat Jezus hier een negatief beeld geeft. Dat kun je eenvoudig zien wanneer je vertrouwd raakt met hetzelfde beeld in het Oude Testament, dat Jezus natuurlijk had gelezen en waarvan werd verwacht dat Zijn lezers het kenden.

Nebukadnezar was, voordat hij werd omgehakt, als een goede boom die vrucht voortbracht, schaduw gaf en een leefgebied bood aan schepselen die beschutting nodig hadden. Dat is wat een goed koninkrijk doet. Dat is wat het Koninkrijk van God doet. Het biedt beschutting. Jesaja zegt:

Zie, een Koning zal regeren in gerechtigheid, en vorsten zullen heersen overeenkomstig het recht. Die Man zal zijn als een beschutting tegen de wind, een schuilplaats tegen de vloed, als waterbeken in een dorre streek, als de schaduw van een zware rots in een dorstig land.

JESAJA 32:1-2

Een goede koning biedt zijn onderdanen veiligheid. Dus Jezus zegt dat het Koninkrijk van God zo is. Het is als dat mosterdzaadje dat een grote boom wordt, en de vogels nestelen in zijn takken.

In het voorbeeld van deze droom die Nebukadnezar had, hebben we een van de verschillende gevallen in het Oude Testament die ons helpen begrijpen wat Jezus wel en niet bedoelde toen Hij op deze manier over het Koninkrijk van God sprak.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Daniël 3:1-2

- Daniël 3:3
- Daniël 3:4-6
- Daniël 3:7
- Daniël 3:10-11
- Daniël 3:15
- Daniël 3:12
- Daniël 3:17
- Daniël 3:19
- Daniël 3:20-22
- Daniël 3:23-24
- Daniël 3:25
- Psalmen 34:8
- Daniël 3:26-27
- Daniël 3:28
- Daniël 3:29
- Daniël 4:1-3
- Daniël 4:4-7
- Daniël 4:8-9
- Daniël 4:10
- Daniël 4:13-15
- Daniël 4:16
- Daniël 4:17
- Daniël 4:18
- Daniël 4:19
- Daniël 4:20-22
- Daniël 2:38
- Daniël 4:23
- Daniël 4:27
- Daniël 4:30
- Daniël 4:31-32
- Daniël 7:25
- Daniël 4:34-36
- Daniël 4:37
- Mattheüs 13:31

- Daniël 4:12
- Ezechiël 31:3
- Ezechiël 31:10
- Ezechiël 31:11
- Ezechiël 17:22
- Ezechiël 17:23-24
- Mattheüs 13:31-32
- Jesaja 32:1-2

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.